

ŞEFİK MEHMED'İN KASİDELERİ

Şefik Mehmed's Qasidas

Bahir SELÇUK¹

Mesut ALGÜL²

ÖZET

Asıl adı Mehmed olan Şefik, Masrafzâde lakabıyla da anılmaktadır. Kâtiplik, vakanüvislik, hâcegânlık, mukataacılık görevlerinde bulunmuştur. Tarihçi kimliği ile öne çıkan Şefik, daha çok, Edirne Vak'asını (1703) anlattığı *Şefiknâme* adlı eseri ile tanınmaktadır. Bazı tezkirelerde iyi bir şair olduğundan bahsedilen Şefik'in divanının olduğuna dair herhangi bir kayıt bulunmasa da şiirlerinden örneklere yer verilir. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunan 1118 (1707)'de tertip edilmiş *Zeyl-i Şefik-nâme* isimli mecmuada Şefik'e ait altı kaside, dokuz gazel, bir beyit yer almaktadır. Beşi dinî muhtevalı olan kasidelerden ikisi naat, biri münacat, biri de dört halife için yazılmış bir medhiyedir. Kasidelerden biri de Râmî Mehmed Paşa için yazılmış bir medhiyedir.

Bu çalışmada Şefik Mehmed'in bahsi geçen mecmuada yer alan kasidelerinin genel özellikleri üzerinde durulacak ve bunların çeviriyazısı verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Masrafzâde, Şefik, Mehmed, kaside, çeviriyazı.

ABSTRACT

Şefik whose real name is Mehmed is known also Masrafzâde. He worked as kâtip, vakanüvis, hâcegân and mukataa. Şefik known his capaticy of historical knowledge also is known as author of *Şefiknâme* telling Edirne Vak'ası (1703). In some tezkire, Şefik is mentioned as a good poet. Although there is no evidence for him to have a diwan, some of his poems are exemplified. There are six qasida, nine ghazel, one couplet in macmua which is arranged at the Topkapı Palace in 1707 and all of them were written by Şefik. Five of these qasidas include religious theme. Two of them are naat, one of them is münacat and the other one is a medhiyye written for four great caliphs. The other qasida is a medhiyye written for Râmî Mehmed Paşa.

In this study will be focus on the features of Şefik Mehmed's qasidas and will be given the transcriptions of these poems in the majmua.

Key Words: Masrafzâde, Şefik, Mehmed, majmua, qasida, transcriptions.

GİRİŞ³

İstanbul'da doğan Şefik Mehmed'in doğum tarihi belli değildir. Asıl adı Mehmed olup Masrafzâde lakabıyla da anılır. Şefik mahlasını, memurluk yaptığı dönemde alır. Masrafzâde lakabını, matbah-ı âmirede masraf-ı şehriyârî kâtipliği yapan babasından dolayı aldığı düşünülmektedir. Dîvân-ı Hümâyûn'da kâtiplik ve muhasebecilik öğrenen Şefik, divan kâtipliğine yükselir, vezirlerin yanında divan kâtipliği yapar (Aktepe 1997:384). Osmanlı Müellifleri'nde (1975, III: 143) vekâyi-i harbiyye kâtipliği görevinde bulunduğu da kayıtlıdır. "Anadolu Beylerbeyi Mısırlızaade İbrahim Paşa idaresinde sevk edilen kuvvetler arasında Şefik Mehmed Efendi'nin kendisinin de olduğunu kaydetmesi bu duruma işaret eder." (DİA 2009:416). Karlofça barış görüşmelerinde reisülküttâb olan Râmî Mehmed'in yanında kâtip olarak bulunur. Râmî Mehmed'le dostluğu, Mehmed Paşa'nın sadrazamlığı döneminde de devam eder (Arslan 2003:57; İnce 2005:430-431). Dîvân-ı Humâyûn kâtibi sıfatıyla Karlofça barış görüşmelerindeki yararlığı,

¹ Prof. Dr., Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, bahirselcuk@gmail.com

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 47mstalg@gmail.com

³ Şefik Mehmed için tarafımızdan hazırlanan aşağıdaki çalışmalara da bakılabilir: Bahir Selçuk, "Şefik, Mehmed" maddesi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <http://www.turkedebiyatidisimlersozluugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1985> (E.T. 24.03.2015); Bahir Selçuk ve Mesut Akgül, "Şefik Mehmed'in Gazelleri", *International Journal of Language Academy*, Volume 3/2. 2015, Summer. 1-13.

reisülküttâb ve murahhas Râmî Mehmed Paşa'nın dikkatini çektiği için vakanüvisliğe bu dönemde atandığı, *Şefiknâme*'yi bu sıfatla kaleme almağa başladığı belirtilir. Bazı kaynaklar da Şehîd Ali Paşa'nın takdir ve himâyesi neticesinde bu göreve getirildiğini kaydederler (Aktepe 1997:385). Kendi eserlerinde Şehîd Ali Paşa tarafından vakanüvisliğe atandığını dile getirir (DİA 2009: 415). Râmî Mehmed Paşa'nın sadrazamlıktan uzaklaştırıldığı dönemde Mehmed Şefik'in *Şefiknâme* adlı eserini kaleme almaya başladığı düşünülmektedir (Aktepe 1997:384). 1 Rebülâhir 1125'te (27 Nisan 1713) sadrazam olan Şehîd Ali Paşa döneminde, şiir ve inşadaki yeteneği ve tarihçiliği nedeniyle sadrazam dairesine intisap eder. Ali Paşa kendisine III. Ahmed'in tahta geçmesinden, kendi sadrazamlığı dönemine kadar meydana gelen olayları, fetih ve gazâları kaleme alma görevini verir. III. Ahmed'in tahta geçmesi ve bunu müteakip meydana gelen olayları yazmakla işe başlayan Şefik, Edirne Vak'ası'nı ayrıntılı biçimde ele alır. Daha önce ağır ve ağıdalı bir dille kaleme almış olduğu *Şefiknâme*'yi açık ve anlaşılır bir dille yeniden tertip eder. 1126'da (1714) vak'anüvisliğe tayin edilen Râşid Mehmed'den önce vakanüvislik görevinden ayrılmış olmalıdır (DİA 2009:416). Şefik Mehmed, vak'anüvisliğe getirildiği sırada 1 Receb 1125'te (24 Temmuz 1713) küçük evkaf muhasebeciliğine de tayin edilmiştir. Bu tayin kaydında sadece emektar olduğundan bahsedilmesi ve o sırada sürdürdüğü bir görevden söz edilmemesi, onun söz konusu tarihte ilk defa hâcêgânlığa getirildiğini düşündürmektedir. İki yıldan fazla görev yaptığı küçük evkaf muhasebeciliğinden 20 Zilkade 1127'de (17 Kasım 1715) ayrılır, Avlonya ve Eğriboz mukataacısı olur. Bu yeni görevindeyken 1127 (1715) yılının sonlarına doğru İstanbul'da vefat eder (DİA 2009:416).

Tarihçiliğiyle öne çıkan Şefik'in üç eseri bulunmaktadır:

Şefiknâme: Eserde II. Mustafa devrinde Edirne'de meydana gelen ve padişahın tahttan indirilmesine sebep olan, pek çok azli ve katli doğuran meşhur Edirne Vak'ası (1115/1703) anlatılır. Kısa bir giriş ve dokuz fasıldan oluşan eserin her bir faslında ayaklanmanın bir merhalesi anlatılır. Şefik, olayları lügaz ve muammalarla yüklü kapalı bir üslup ve ağır bir dille anlatır (Koçoğlu 2004: 24). Süslü nesrin en önemli örneklerinden biri olan Şefiknâme'de gaye, sanat yapmaktan çok, konunun herkes tarafından anlaşılmasını önlemektir (Coşkun 2004:556). 1282'de (1866) İstanbul'da basılan eserin yurtiçinde ve Viyana, Berlin, Paris, Londra ve Kahire kütüphanelerinde nüshaları bulunmaktadır.

Sanatlı bir dil ve üslupla yazılmış olan *Şefiknâme*'ye şerhler yazılmıştır. Bunlardan biri Muhammed b. Ahmed tarafından 1122'de (1710) yazılan şerhtir. Turgut Koçoğlu (2004) bu eser üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Mahmud Celaleddin Paşa (İstanbul 1289) tarafından da esere *Ravzatü'l-kâmilîn* adlı bir şerh yazılmıştır.

Muvazzah Şefiknâme: *Şefiknâme*'nin Şefik tarafından açık ve anlaşılır bir üslupla tertip edilmiş şeklidir. 1115'te (1703) III. Ahmed'in Edirne'de tahta çıkmasıyla başlayan eserde, İstanbul'daki olaylara temas edilir. Müellif, yakınlarından duyduklarının ve bizzat kendi gözlemlerinin dışında kalan olayları, divanda saklanan defterlere başvurarak araştırdığını ve rivayetlere fazla önem vermediğini kaydeder (DİA 2009:416).

Emsâl-i Arab u Acem: Arapça ve Farsça atasözlerini içeren eser, *Şefiknâme*'yi şerheden Mehmed b. Ahmed Efendi tarafından Türkçeye çevrilmiştir (Aktepe 1997:385).

Şefik, Abdülkerim Bey'in *Âdâb-ı Münâzara* adlı esere yaptığı şerhe bir hâşiye yazmıştır. Onun *Târih-i Abdullah* adlı bir başka eserinin daha bulunduğu söylenir ancak bunun *Şefiknâme* veya *Muvazzah Şefiknâme*'nin bir nüshası mı, yoksa farklı bir eser mi olduğu belli değildir. Hammer, Şefik Mehmed'in ayrıca Mora fâtihisi Ali Paşa'nın biyografisine dair bir eseri bulunduğunu kaydeder. *Osmanlı Müellifleri*'nde (1975:143) onun 1105-1106 (1694-1695) yılları arasında ele alan bir Osmanlı tarihinin olduğu belirtilir (Aktepe 1997:386).

Tarihçi, münşi ve şair olan Şefik, daha çok, tarihçi kimliği ile ön plana çıkmaktadır. Mevlevî tarikatına mensup olan Şefik'in (Aktepe 1997:385), iyi derecede Arapça ve Farsça bildiği anlaşılmaktadır. *Şefiknâme* adlı tarihle ilgili eserindeki inşa üslubu ve bazı şuara tezkirelerinde şairliği hakkında ifade edilenler ve şiir örnekleri onun edebî yönüne ışık tutmaktadır. Divanının

olduğuna dair kaynaklarda herhangi bir kayda rastlanmamaktadır. Kendisinden bahseden kaynaklar⁴ onun güçlü bir sanatçı, şiir ve inşa vadisinde ender bir şahsiyet olduğunu dile getirirler.

Biyografik kaynaklar dışında Şefik'in şairliğini ve şiirlerini ele alan müstakil bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Şefik'in şiirlerinin bulunduğu mecmuayı Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)⁵ için Şefik Mehmed maddesini hazırlarken tespit ettik. Mecmuada Şefik'e ait 6 kaside, 9 gazel, 1 beyit yer almaktadır.

Şefik'in çalışmamıza konu olan kasideleri Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Revan 1503 numarada kayıtlı *Zeyl-i Şefik-nâme* adlı mecmuada yer almaktadır. 1118 (1707) tarihinde istinsah edilmiş mecmuanın özellikleri şu şekildedir: 93 varak, 15 satır, aharlı kâğıt, 210x138 mm., şemseli koyu kahverengi deri cilt.⁶

Şefik'in kasidelerinin⁷ ele alınacağı bu çalışmada çalışmanın hacmi de göz önünde tutularak kasidelerin sadece genel özellikleri üzerinde durulacak ve çevriyazılı metinlerine yer verilecektir.

1. Kasidelerin Genel Özellikleri

Mecmuanın 79b, 81b, 83b, 86b no'lu varaklarında her bir kasidenin başında "kaside" başlığı, bulunmaktadır.

Kaside	Nazım Türü	Varak Numarası	Beyit Sayısı
1	Naat	79b-81a	76
2	Naat	81b-83a	61
3	Miraciyye	83b-86a	115
4	Naat	86b-87b	62
5	Medhiyye	91b-92a	47
6	Medhiyye	92b-93b	78

Şefik, kasidelerinde genelde sanath bir dil ve üslup kullanmıştır. Anlam inceliği ve derinliğinin dikkat çektiği kasidelerde zaman zaman girift bir söylem göze çarpar. Hemen her beyitte karşılaşılan Farsça zincirleme tamlamalarla, anlam yoğunluğunun ve ritmik söyleyişin sağlandığı söylenebilir.

Ses ve söz tekrarlarına sıkça başvurarak anlam vurgusu ve ahenkli bir söyleyiş sağlayan sağlayan şairin bazı kasidelerde dikkat çekici boyutta önyinelemelere başvurduğu görülür. Sözelimi ilk kasidede; "Henûz" üç (2-4), "Geh" sekiz (18-25), "Benim o" on yedi (37-53), "Sensin ol" dört (51-54), "Bu" iki (57-58), "İlâhî" on üç (60-72)" beytin mısra başlarında yinelenmiştir. Özellikle birinci ve ikinci kasidede görülen bu tür yinelemelerin, bir üslup özelliği olduğu söylenebilir.

Bir örnek vermek gerekirse şair, ilk kasidede (K. 1) kendisinden söz ederken on altı beytin başında on dokuz kez "Benim o" sözünü mısra başlarında yinelemiştir. Aynı anlam çerçevesinde bir araya gelmiş bu beyitlerde tekrarların arka planında şairin iç dünyasının yansımaları görülür. Bu beyitlerde yalnızlık, çaresizlik, hüzn, itilmişlik, terk edilmişlik, mahcubiyet gibi olumsuz bir ruh hâlini ifade eden "rû-siyeh, haste, hazîn, bîgâne, güm-reh, siyâhkâre, âteşe düş-, gonçe-i hûn-geşte, zebûn-dil, küşte-i bî-dâd, esîr-i kayd-ı kafes, mest-i bî-edeb..." gibi göstergeler yoğun biçimde kullanılmıştır. Şair, bu olumsuz kavramların tamamının kendisinde bulunduğunu/kendisine yönelik olduğunu vurgulamak için "Benim o" söz kalıbını 19 kez yinelemiştir. Şairin iç âlemini samimi bir dille Hz. Peygamber'e arz ettiği bu beyitlerde aynı zamanda devrik cümle yapısı ile de yüklem öncelenerek eylem vurgusuyla duygusal bir atmosfer sağlanmıştır. Bu yinelemelerin anlamsal

⁴ bk. Salim Tezkiresi (İnce 2005: 430), Safayi Tezkiresi (Çapan 2005: 321), Sicill-i Osmani (Akbaş 1996:1570).

⁵ Bahir Selçuk, "Şefik, Mehmed" maddesi. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS) <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1985> (E.T. 24.03.2015)

⁶ *Zeyl-i Şefik-nâme* adıyla kayıtlı mecmuanın müellifi olarak Masraf-zâde Mehmed Şefik Efendi gösterilmektedir: http://www.yazmalar.gov.tr/detay_goster.php?k=95229 (E.T. 24.03.2015).

⁷ Şefik'in gazelleri ile ilgili çalışmamız yayımlanmıştır (Selçuk, Algül 2015:1-13).

boyutu şairin iç dünyasına ışık tuttuğu gibi mısraların hemen başında kullanılan bu söz, bir simetri oluşturarak şiirin ses boyutuna da katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla bu tür kullanımlarla şair, şiirin ses ve anlam tabakasına derinlik katmaktadır.

Benim o rü-siyeh-i reng-i ma'şiyet-endüz

Benim o haste-i derd-âşnâ devâsından

Benim o Kays-ı hazîn-i remîde-i Leyli

Benim o merdüm-i bigâne âşinâsından

Benim o güm-reh-i bî-kes ki maḥmil-i ḳalbiñ

Hemîşe bâng-ı tahassür gelür derâsından

Benim o silsile-cünbân-ı keş-me-keş her şeb

Siyâhkâreliğin ṭurre-i dü-tâsından (K.1-37-40)

....

Şefik'in üç kasidesi naat (K. 1/2/4), bir kasidesi (K. 4) miraciyye, diğerleri de (K. 5/6) medhiyye türünde yazılmıştır. Beşinci kaside Râmî Mehmed Paşa için, altıncı kaside de dört halife için yazılmış bir medhiyyedir.

Kasidelerde kullanılan kalıplar aşağıdaki gibidir:

Vezin	Kaside	Toplam
fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	2	1
mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	1, 3	2
mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün	4, 5	2
fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	6	1

Kasidelerde “mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün” ve “mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün” ikişer defa kullanılmıştır.

Altı kasidenin dördünde sadece revî harfî bulunduğundan mücerred kafiye vardır. Bu kasidelerin ikisinde revî harfî elif (â), diğerlerinde mim (m) ve re (r)'dir. Kasidelerin ikisinde mürdef kafiye kullanılmıştır. Bunların birinde ridf harfî elif (â), diğerinde vav (û)'dur. Kasidelerin sadece mürdef kafiye olan ikisinde redif görülmemektedir. Redif eksikliği bir bakıma mürdef kafiyenin ses zenginliği ile giderilmiştir.

Redifler

Ek: -sından, -inden

Kelime: olmuşdur

Ek+Kelime Grubu: mı degildir

K. No	Kafiye		Redif
	Mücerred	Mürdef	
1	â	-	-sından
2	-	âr	-
3	-	ûr	-
4	â	-	mı degildir
5	m	-	-inden
6	r	-	olmuşdur

Naat (K.1/2/4) türünde yazılmış olan kasidelerin üçünde de (K. 1/2/4) teşbib/nesib bölümü bulunmaktadır. Bir girizgâh beytiyle medhiyye bölümüne geçen şair, dinî ve tasavvufî unsurları estetik bir biçimde kullanarak Hz. Peygamber'i yoğun bir anlatım ve sanatlı bir dille övmektedir.

Fahriyye ve dua bölümlerinde içinde bulunduğu sıkıntılı durumu tasvir eden şair, günahkâr bir kul olduğunu söyleyerek samimi bir dille Hz. Peygamber'e sığınır ve ondan şefaât talep eder.

Miraciyye türünde yazılmış üçüncü kasidede (K. 3) teşbib/nesib bölümünden sonra sanatlı bir dille Miraç hadisesi anlatılır. Miraç'ın ayrıntılı bir dille anlatıldığı bölümde, Hz. Peygamber'in neden bu lütfâ mazhar olduğu, onu karşılamak için yapılan hazırlıklar ve buluşma anı tasvir edilir. Daha sonra şair, sözü devrin türlü olumsuzluklarına getirir; bu olumsuz durumlardan dolayı içinde bulunduğu ruh hâlini tasvir eder. Sonra da şairlik tabiatı ve sanatçı kişiliği hakkında övgüde bulunur.

Şair, talihinden şikâyetle başladığı beşinci kasidede (K. 5) devrin olumsuz koşullarını, insanların çekemezliğini ve ruh hâlini dile getirdikten sonra Râmî Mehmed Paşa övgüsüne geçer. Medhiyye bölümünde Râmî Paşa'nın kerem, ihsan ve faziletlerinden bahseden şair, daha sonra fahriye bölümünde yine felekten şikâyet eder, olumsuzluklardan yakınır, dua bölümüyle şiirini tamamlar.

Fahriyye bölümü ile başlayan altıncı kasidede (K. 6) şair, şairlik kudretinden, sanat dehasından bahseder. Daha sonra Hz. Ebubekir'den başlayarak dört halifeyi över. Halifelerin belirgin vasıflarından yola çıkan şair, Hz. Ali övgüsüyle kasidesini tamamlar.

2. Kasidelerin Çevriyazılı Metinleri⁸ [79b]

-1-

mefâ' ilün/fe' ilâtün/mefâ' ilün/fe' ilün

- 1 Degil haţtı görünen rüy-ı rüşenâsından
Yeşerdi şahn-ı emel cüşiş-i nemâsından
- 2 Henüz güş olur ol Yūsuf-ı haţ-âverdiñ
Şadâ-yı şafk-ı ricâ zeyl-i pür-ķabâsından
- 3 Henüz kıble-i maţlab şanır gören ħüsnün
Mişâl-i Ka' be müzeyyen siyeh ķabâsından
- 4 Henüz gülşen-i ruħsârı neş'e vü raġadıñ
Sevâd-ı nergis-i ħür-ı kirişme-zâsından
- 5 Meşâm-ı dehre n'ola bÿy-ı sünbül-i cennet
Verirse maġz-ı bahâr 'atse-i nemâsından
- 6 Erişdi nŭkhet-i haţtı dimâġ-ı gülzâra
Nesim-i nefĥa-yı zŭlfeyn-i müşksâsından
- 7 Medâr-ı tîregi-i baĥtım olsa da geçmem
Şefik ol şanemiñ haţtı dil-rübâsından
- 8 Şehid-i tîġ-i şerâreyn-i ħüsnüyem kabrim
Zebân-ı şu' le bitirse n'ola giyâsından
- 9 Göñül o teşne-i şahbâ-yı âteşindir ki
Yanında ķaţre degil düzaĥ iştihâsından

⁸ Mecmuanın varak numaraları çevriyazıda sol üst köşede köşeli ayrıç içinde [79b] verilmiş; doğruluğundan emin olunmayan kelime ve ibarelerin yanına (?) işareti konulmuştur. Zihaf olan yerlerdeki uzun ünlüler kısa gösterilmiştir.

- 10 Şarāb-ı nāb-ı şefā'atle eyleye sīr-āb
Meger ki sāḳi-i ḡufrān Nebī 'atāsından
 - 11 Şeh-i kalem-rev-i esrā Muhammed-i muhtār
Ki 'arş tāk-ı şeref giydi ḡāk-i pāsından
 - 12 Şarīr-i na't ü şenāsi nice ola icrā
Benān Muhammediniñ ḡāme-i edasından
 - 13 Zebān-ı 'ām nuṭḡ-ı ḡülsitān-ı midḡatiniñ
Hezār ebkemi murḡ-ı naḡam-serāsından
 - 14 Ederse küngüre-i t̄arem-i sipihri hedem
Hübüb-ı bād-ı 'adem şadme-i fenāsından
 - 15 Henüz levḡ-ı ta' ayyünde olmaya şüste
Nişān-ı nāsıye-i 'arş ḡāk-i pāsından
 - 16 Verā-yı perde-i fitraṡda tab'-ı me'sūrāt
Alaydı feyz-i zamīr-i zekā zükāsından
 - 17 Bu dār-ı nedveniñ olurdı rāz-ı müstaḡbel
Kühen-fesāne-i dīrīn-i mā-mazāsından
 - 18 Şu'ā'-ı dīde-i ḡuffāş ḡāk-i pāyinde
Urursa dem ne 'aceb mihrīñ incilāsından
 - 19 O kūr-ı ekmehe kim tūtiyā-yı niş ola
Derūnda rāzı müşaḡḡaş göre safāsından
- [80a]
- 20 Şabā-yı vüs'ati ol ḡülşeniñ ki ḡonçesine
Girih-ḡüşā ola dest-i cihān-ḡüşāsından
 - 21 Reh-i ḡalāşı göre bülbul-i giriftārı
Şikāf-ı raḡne-i teng-i kafes-serāsından
 - 22 Ne 'āleme ki ola ebr-i şulḡu ḡatre-nişār
Hevā-yı ḡāsiyet-i ḡayr-ı müntehāsından
 - 23 Şerār-ı nāra mürebbī olup dil-i deryā
Tutar 'azīz anı dürr-i girān-bahāsından
 - 24 Ne dāmgāha erişdiyse dāne-i ḡıfzı
O māye-i kerem ü şefḡatiñ 'atāsından
 - 25 Çekildi dīde-i şayyāda sürme-i ḡaflet
ḡubār-ı sümçe-i āhū-yı düm-nümāsından
 - 26 Şefī'-i rū-siyehān ü ṡabīb-i ḡaste-dilān
Umar Mesīḡ şifā şerbet-i 'atāsından

- 27 Ne deñli ma'şiyet etsem o māye-i 'afvîñ
O deñli çekmezem el dāmen-i ricāsından
- 28 Vüfūr-ı cürmile hergiz düşer mi teşvîşe
O dil ki 'afvîñ ola lezzet āşināsından
- 29 Olur o kāfir-i ğufrān şefā'ati münker
Hemîşe zühd şata 'āleme riyāsından
- 30 Cihān-ı ma'şiyet ol baħr-i fazla nisbetle
Kemīne kaçre degil mevce-i 'aťāsından
- 31 Muħîť-i dilde bulunmaz telāťum-ı ta' dād
Egerçi mevcîñ ene'l-yem gelür şadāsından
- 32 Bulur şarāb-ı teşekkürle mest olan yārîñ
Mezāķ-ı ney-şekeri nāvek-i cefāsından
- 33 Şehā çü dāver-i tenhā-nişin-i taħt-ı ħikem
Güzide etdi seni fevc-i enbiyāsından
- 34 Şefā'atiñle ricā eyle bu güneħkārı
Cenāb-ı bārgēh-i fazl-ı kibriyāsından
- 35 Ve ger ne düzaħiyāñıñ 'azābı bi'l-cümle
Gelirse bir yere kütēh yine cezāsından
- 36 Ĥudā maşün ede ermezse kaçre-i luťfuñ
Derün-ı āteş-i düzāķ yana 'ġarāsından
- 37 Benim o rü-siyeh-i reng-i ma'şiyet-endüz
Benim o ħaste-i derd-āşnā devāsından
- 38 Benim o Qays-ı ħazın-i remide-i Leylî
Benim o merdüm-i bîġāne āşnāsından
- 39 Benim o güm-reh-i bî-kes ki maħmil-i ħalbiñ
Hemîşe bāng-ı tahassür gelir derāsından
- 40 Benim o silsile-cünbān-ı keş-me-keş her şeb
Siyāħkäreliġiñ turre-i dü-tāsından
- [80b]
- 41 Benim o şem' -i şebistān-ı 'aşķa pervāne
Hezār āteşe düşdüm gönül belāsından
- 42 Benim o ġonçe-i ħün-geşte-dil bu ġülzārîñ
Ĥırāş-ı nāħun-i dest-i girih-ġüşāsından
- 43 Benim o 'ukde-i nevħa sipendveş ki diliñ
Derün-ı micmeri yandırmışam ġarāsından

- 44 Benim o şayd-ı zebûn-dil ki zehr-i redd olmuş
Nişâb-ı behresi şayyâd-ı bî-vefâsından
- 45 Benim o murğ-ı muqayyed ki ârzû eyler
Reh-i necâtı şikâf-ı kafes-serâsından
- 46 Benim o sine-i şubh-ı vefâ ki çâk olmuş
Hüsâm-ı pençe-i hürşîd-i rûşenâsından
- 47 Benim o sühte-i laht-ı kebâb kim olmuş
Gıdâ-yı rûhı siyeh dūd-ı şu'le-zâsından
- 48 Benim o küşte-i bî-dâd ki eylemiş şüste
Gubâr-ı rûy-ı mükâfâtı hûn-bahâsından
- 49 Benim o tûti-i şîrîn-terâne kim olmuş
Esîr-i kayd-ı kafes şekkerîn-edâsından
- 50 Benim o taht-ı harâbâtiyânda Cem-meşreb
Hezâr 'imâret-i dil muhtefî fenâsından
- 51 Benim o maḥfil-i fıtratda şem' -i fitnat kim
Hiçâb-ı dâide-i idrâk ola ziyâsından
- 52 Benim o tıfl-ı debistân ki cevher-i evvel
Derîde levḥ-i sebaḳ ders-i mâ-mazâsından
- 53 Benim Şefîk-sıfat bezmgâh-ı ma' siyetiñ
O mest-i bî-edeb ü şûḥ u bî-nevâsından
- 54 Niḳâb-ı şerm-i ruḥun âstîn-i tevbe eder
Görünce şâhid-i 'işyân beni hayâsından
- 55 Meger ki vâşıl-ı deryâ-yı 'avf ede çeşmüm
Bu dest-gîri seyil-âb-ı girye-zâsından
- 56 Eyâ şefî' -i ümem eyledim seni me'men
Kaçup günâh-ı sitem-perveriñ cefâsından
- 57 Bu haste-hâle ṭabîb-i şifâ-resân sensin
Şefâ' atîñle ḥalâş eyle ibtilâsından
- 58 Bu bî-kesiñ ki dü-'âlemde kimsesi yokdur
Zahîrkârı sen ol zâhir ü hafâsından
- 59 Egerçi bir 'ameli yok şefâ' ate lâyıḳ
Hulûş-ı tām müşâhid demî du'âsından
- 60 İlâhi eyleme mehcür ol yem-i lüṭfuñ
Ḥabâbveş serimi 'uḳde-i hevâsından

- 61 İlähi hâdi-i tevfiķiñ eyleyüp reh-ber
Bu deştiñ eyle rehâ gül-ı nâ-hüdâsından
[81a]
- 62 İlähi eyle bu şayd-ı zebün-diliñ mehcür
Mişâl-i seg sitem-i ‘âlemi kâfâsından
- 63 İlähi etme ciger-süz-ı dest-i ümmidiñ
Serâb-ı teşne-firîb-i gâlaţ-nümâsından
- 64 İlähi eyleme şad çâk sînemi çarķıñ
Hemîşe nâvek-i âteş-eşer-i cefâsından
- 65 İlähi etme şikeste sifâlimi dehrîñ
Hicâr-ı minnet-i câm-ı cihân-nümâsından
- 66 İlähi hâtır-ı mecrûhum etme fazlıñla
Rehîn-i minnet-i dñnân-ı mû-miyâsından
- 67 İlähi eyle ciger-hñn çü gönçeniñ gayruñ
Benân-şüste olam minnet-i hñnâsından
- 68 İlähi zehr-i mezâķ etmesin demî dñnuñ
‘Aţâ-yı ney-şekerî köhne bñriyâsından
- 69 İlähi eylemesin nakd-i ‘arzımız tek harc
Ferâġat eylemişiz sifleniñ ‘aţâsından
- 70 İlähi gül-şıfat güm-reh etmesin tek dil
Bu dest-i pür-ġaţarıñ geçdi reh-nümâsından
- 71 İlähi eyleye nür-ı Muġammed-i ‘Arabî
Rehâ bu ġasteyi târîki-i mesâsından
- 72 İlähi dide-i maġzūnum eyleme mehcür
O maġz-ı meġġaretîñ kuġl-ı ġâk-i pâsından
- 73 Hemîşe terbiye-baġş et o gülşen-i cñduñ
Çerâġ-ı târ-ı dili sîli-i hevâsından
- 74 Fürûġ-ı şayķal-ı mihr ile pür-şafâ eyle
Edip zedñde dili zeng-i ibtilâsından
- 75 Hemîşe tâ ki Şefiķiñ ola felek-fersâ
Şerâr-ı âh-ı nedâmet leb-i du‘âsından
- 76 Hezâr şem‘-i ġarîm-i selâm ola leme‘ân
Fürûġ-ı şıdķ-ı dil-i mihnet-âşinâsından
[81b]

-2-

fā' ilātün/fā' ilātün/fā' ilātün/fā' ilün

- 1 Ey gül-i hüsnin nümā-yı Tūr etmiş neş'edār
Eylər 'aksiñ gülşen-i āyīneyi āteş-bahār
- 2 Naqş-ı hüsnün kıblegāh-ı deyre zīver olalı
Reşk ile mihrāb çāk-ı sīne etdi āşkār
- 3 Reşk o şayd-ı lāyık-ı fitrākiñe hāk olsa da
Çeşm-i şir-i mihr-i 'ālem-süz olur şem'-i mezar
- 4 Hāl ü zülfüñ fitnede hem-rāz ederse birbirin
Eylər 'uqqāb-ı kazāyı dām ü dān ile şikār
- 5 Pertev-i hüsnî huṭūṭ-ı pertev-i nezzāreyi
Müy-i āteş-dīdeveş pür-piç edip eylər nizār
- 6 Meclis-i meyde edelden cilve-i mestāne sen
Ser-girān-ı 'aşka berç-i hırmen-i perhiz ü 'ār
- 7 Etmedi leb-beste bir dem dest-i sākide *Şefik*
Cām-ı bezmi cūşiş-i hamyāze-i renc-i humār
- 8 Bilmezem ne gūne meydin bādesi bu meclisiñ
Olmadı maḥmūri-i dūşineden dil hūşyār
- 9 Bul[ma]dım bir neşve şahbāsında bezm-i 'ālemiñ
Düşmedi gerçi elimden cām-ı mey leyl ü nehār
- 10 Görmedim mir'ātınıñ naqş-ı safā-āmizini
Gelmesin ey sāgar-ı Cem hātır-ı pāke gubār
- 11 Olmadı hāşāk-ı ğamdan pāk oldu rüz [u] şeb
Vaḫf-ı seyl-āb-ı fenā vīrāne-i perhiz ü 'ār
- 12 Hānde-i mestān-firīb-i sākî-i erzān-fürüş
Oldu berç-ı dūdmān-ı hırmen-i zūhd ü vaḫār
- 13 Kārbān-ı hoş-ḫumāş-ı tevbe gerçi etmedi
Şāh-rāh-ı sīne-i vīrānedin hergiz güzār
- 14 Sākî-i peymān-güdāza nuḫl olur hep olsa
Erğuvān-zār-ı derūnda naḫl-ı tevbe mīvezār
- 15 Tevbe-i dil-sāf bezm-i duḫter-i engūrda
Dāmen-i Yūsufveş oldu dest-i tōhmetle şikār
- 16 Kūh-ı temkīn ü vaḫārı cām-ı mey etdi güdāht
'Aks-i yār ile mişāl-i Tūr olup āteş-bahār

- 17 Oldu vaşl-ı duhter-i engür ile isrâf hep
Nağd- vaqt-i sâl ü mâh ü hefte vü leyl ü nehâr
- 18 Geh edip külhan şebistânânile ‘ ayş-ı müdâm
Ferş-i hâkisterde handân oldu dil hem çün şerâr
- 19 Geh olup dem-sâz-ı rindân-ı harâbât-ı muğân
Cuğdveş şâh-bâz-ı tab‘ım eyledim feryâdkâr
- 20 Geh düşüp gülzâra bezm-i mihr-ruhsârân ile
Kaṭre-i şeb-nemveş oldum tâb-ı çeşm-i intizâr
[82a]
- 21 Geh edip ‘ ayş-ı nihânî hücrede zühhâd ile
Kâlib-ı bî-rûḥ-ı zevk oldum dil-i mihrâbvâr
- 22 Geh kalender-meşrebân ile edip peymâne nûş
Maḥzen-i esrâr etdim sînemi encâm-ı kâr
- 23 Geh olup hem-bezm-i pîr-i hânkâh-ı huşk-dil
Yâd-ı dem-serdî-i mevtâ eyledi kalbim figâr
- 24 Geh çekip dîvânegân-ı şehir ile rıtl-ı girân
Seng-i cevr-i yâr ile etdim dili kâmil-‘ ayâr
- 25 Geh olup muğ-beççelerle encümen-ârâ-yı deyr
Cân-ı bîmârı dem-i ‘îsiden etdim neş’edâr
- 26 Hâşılı âyîne-i rûşen-cilâ-yı sîneden
Şaykal-ı sâğarla hergiz gitmedi zeng ü gubâr
- 27 Mahmil-i dilde dehân-ı nâle oldu çün ceres
Silsile-cünbân-ı ‘ ayş oldukça câm-ı tâbdâr
- 28 Urma ey dil ‘âlem-i âb içre bünyâd-ı şafâ
Reh-güzâr-ı seylde olmaz ‘imâret pâydâr
- 29 Bâdeden olma tarab-cû ey dil-i hâne-harâb
Kim daḥı vîrân eder vîrâneyi seyl-i bahar
- 30 Neşve-i sâğar ne mümkündür ola sedd-i ğumûm
Berç-ı ‘âlem-seyre olmaz ey gönül mînâ ḥişâr
- 31 Tîre-baḥt-ı rûzgârıdır yine bu muḥlisiñ
Daḥme-i Cemşîd’e kandîl olsa câm-ı tâbdâr
- 32 Dele-i âbisten-i aşûbdur şad el-ḥazer
Duhter-i rez şandugîñ ümmü’l-fesâd-ı rûzgâr
- 33 Olma câm-ı bâdeden germ-ârzü-yı def‘-i ğam
Etme fülk-i kulzüm-i fitneyle ümmîd-i kenâr

- 34 Rûy-ı ‘uqbâda hâzer ki sürhî-i hüccet olur
Erğuvân-fâm-ı mey ü peymâne-i gül-gün-‘izâr
- 35 Etme feyz-i rûşenâyı câm-ı mînâdan ümîd
Çüb-ı tâki eyleme şâh-ı gül-i Eymen şümâr
- 36 H’âhişîñ âyîneveş rûşen-derûn olmak ise
Dîde-i cânı o hâk-i pâdan eyle sürmedâr
- 37 Her ğubârı şaykal-ı âyîne-i kevneyn ola
Zerresi pertev-şikest-i nûr-ı mihr-i tâbdâr
- 38 Ol resûl-i muhterem ma’ şûk-ı ‘âlem k’eylemiş
Şevk-ı hüsni Ka’be’yi şahrâ-nişîn Mecnûnvâr
[82b]
- 39 Sîne-çâk olmazdı gördükde cemâl-i pâkini
‘Âşık-ı şürîdesi olmasa mâh-ı tâbdâr
- 40 Şeb-rev-i vâdî-i İsrâ olduğun yâd etmese
Meş’al-i eşcârı Eymen eylemezdi şu’ledâr
- 41 Rûy-mâl etmekle pâyin şahrütü’ş-şammâ-yı Kuds
Kesb-i rif’at eyledi ‘âlemde saht-ı çarhvâr
- 42 Ol şeh-i Refref-bisâta olsa seyrângeh n’ola
Sâha-i eyvân-ı atlas ferş-i ‘arş-ı üstüvâr
- 43 Kaşrınıñ tāk-ı temâşâgâhıdır bî-iştibâh
Kâbe kavseyni tezekkürden murâd-ı Kirdgâr
- 44 Etse gevher-bâri-i na’ ti ney-i hâmem ne ola
Nâvdân-ı Ka’be-i dârü’l-bekâ-yı iftihâr
- 45 Feyz-i evşâfiyla çeşm-i câna oldu şubh-dem
Mahtla’ ü’l-envâr-ı tab’ımdan bu mahtla’ tâbdâr
- 46 Ey vücûduyla vücûd-ı cevher-i küll üstüvâr
V’ey kudümüyle ser-i zât-ı nübüvvet tâcdâr
- 47 Sensin ol feyz ü müfîz-i mebdet’-i *levlāk* kim
Vüs’atiñden behre-yâb olsa tıbâ’-ı rüzgâr
- 48 Haclegâh-ı mesned-i hestîde eylerdi müdâm
Şâhid-i ‘ahd-i kadîmi dest-i müstaḳbel kenâr
- 49 Sensin ol nûr-ı kerem ki hâk-i pâyiñden eger
Çeşm-i mefrûz-ı ‘amâ bil-farz olsa sürmedâr
- 50 ‘Umḳ-ı saht-ı zâhir-i ‘arşa olurdu sîhte
Nâvek-i haḫḫ-ı şu’â’-ı çeşm-i her ekmeḫ-şi’âr

- 51 Sensin ol mevc-i nuhust-ı baħr-i hestī kim olur
Cevher-i kül cevher-i şulb-ı şadefçeñden şümār
- 52 Sensin ol ser-kārvān-ı şervet-i peygamberī
K'anda Şālih nāka-keş olmuş Mesihā ħar-süvār
- 53 Sensin ol ser-māye-i naħd-i şefā' at ümmete
Kim saña mağrūr olup alduķ günāh-ı bī-şümār
- 54 Sensin ol merhem-resā-yı zaħm-ı şemşir-i günāh
Sensin ol rāhat-fezā-yı kalb-i mecrūh-ı figār
- 55 Olmasa reh-ber kabūlüñ zār-ı ser-gerdān kalur
Kārvān-ı naħd-i tāt' at rüz-ı mev'ūd-ı şümār
- 56 Pister-i āmālde demdir ki bu dil-ħasteyi
Renc-i ħüsrāna giriftār etdi baħt-ı kinekār
- 57 Dergehi[ñ]den ey şefi' -i 'aşıyān bi'llāh budur
Maṭlab-ı külli-i cān ü kalb-i mecrūh ü fikār
- [83a]
- 58 Ol zamān kim 'arz ola ħāk-i cenāb-ı pākine
Defter-i 'āmāl-i ümmet ger şığār ü ger kibār
- 59 Eyleyip maħsüb bendeñden Şefikāyı koma
Nāme-i a' mālini mevķūf-ı dest-i i' tizār
- 60 Şurezār-ı rüyuma nā-geh hemişe çeşm-i ter
Katre-rizān-ı nedāmet ola çün ebr-i bahār
- 61 Pāyiñe gencīne-i şıdķ-ı derūndan şubħ ü şām
Gevher-i kān-ı taħiyyāt ü selām olsun nişār

[83b]

-3-

mefā' ilün/fe' ilātün/mefā' ilün/fe' ilün

- 1 Sepīde-dem ki tecellī-feşān o māye-i nūr
Ĥarīm-i ħacle-i āğūşa geldi mest-i ħurūr
- 2 Fürüg-ı ħüsnü tarabgāh-ı sīnede etdi
Metā' -ı kām-ı Kelīm'i bisāt-ı bezm-i zuhūr
- 3 Henüz eyledi tāb-ı tālī' a-i ħüsnü
Sevād-ı dīde-i ümmīdi mihr-i şubħ-ı sürūr
- 4 Zihī tecelli-i germ ü zihī teselli-i nerm
Ki naħd-ı hüsn ħarīdār-ı dīde-i mehcūr
- 5 Ĥarīf-i ħavşala-ārāyiş-i cemāli tamām
Dırāz-desti-i germ-i niğāh olup ma' zūr

- 6 Niķāb-ı⁹ men^ç güşāde tılısm-ı ^ç işve şikest
Mizāc-ı meşreb-i nāz-ı bahāne-cū maħrūr
 - 7 Harem-serā-yı temāşā-yı hūsn-i şūhunda
Der-i müşāhade bāz u nigāh-ı ħasret dūr
 - 8 Şafā-yı rü'yet-i hūsnüyle sāha-yı dilde
Fürüg-ı şevķ-ı derūn selsebil-i çeşme-i nūr
 - 9 Kūmāş-ı müjde ser-ā-pā libās-ı dīdārı
Çü pend-nāme-i vā^ç ız nüvişte hūr ü kuşūr
 - 10 Riyāz-ı şevķ-ı cemālinde cilveger nāzān
Meta^ç -ı nefħa be-kef Yūsuf-ı serāy-ı sūrūr
 - 11 Edip şerāyin-i tāb-ı şu^ç ā^ç -ı hışmı henüz
Güşād-ı neşter-i ğamze o mest-i nā-menşūr
 - 12 Eder ne cānibe ^ç atf-ı nigāh-ı germ etsem
Müjem çü kaṭre-i hūnīn nişār-ı şu^ç le-i Tūr
 - 13 Olup o nūzhet ile tengnā-yı sāhat-ı dil
Kālem-rev-i ṭarab-ābād-ı sūrgāh-ı sūrūr
 - 14 Göründü revzen-i işrāk-ı inşirāhımdan
Şafā-yı şubħ-ı fuyūzāt-ı feyz-i nā-maḥşūr
 - 15 Erişdi sem^ç -i dile sāniḥū'l-yemīnimden
Temevvüc-i naġam-ı *inne sa^ç yekūm meşķūr*
 - 16 Olup bu sāġar-ı saḥbā-yı feyz ile cūşān
Neşāt-ḥāne-i dilde ṭabī^ç at-ı maḥmūr
 - 17 Firāz-ı ^ç arş-ı dile şarf-ı ṭarf-ı ^ç ayn etdim
Edip deriçe-i idrāki feth-i rüy-ı şu^ç ūr
 - 18 Hezār dehşet ü ḥayretle eyleyip ol dem
Ḥarābezār-ı sevād-ı başireti ma^ç mūr
 - 19 O demde şāhid-i ṭab^ç -ı selīmimi gördüm
Ḥarīm-i cevher-i evvelde bezl edip maḥdūr
 - 20 Mücerredāta eder hūsn-i şavtile ta^ç līm
Edip saḥīfe-i ^ç arşa bu naġmeyi mestūr
 - 21 Zihī ehābet-i esrā zihī qarā-yı ḥubūr
Zihī ziyāfet-i ^ç uz mā zihī zerā-yı sūrūr
- [84a]
- 22 Zihī velīme-i dārū'l-cemāl kim min ba^ç d
Ḥarīm-i ḥāşına nā-bürde-pey ḥarīf-i ^ç aşūr

⁹ نكبات şeklinde yazılmış kelime anlam göz önünde bulundurularak “niķāb” okundu.

- 23 Zihî cemâl-i temâşâ-güdâz kim etmez
Kemîne pertevi güncâyış-i secencel-i Tûr
- 24 Nice cemâl-i cihân-ı tecellî kim hergiz
Şübütü ' aql-ı Felâtûn'a olmamış mahzûr
- 25 Nice cihân ki şaṭr-ı ḥarîm-i kurbü'l-kurb
Nice ḥarîm ki hergiz degil¹⁰ ' uḳûla ḡurûr
- 26 O daḥmegâh-ı temennî ki fetḥ-i ḳufl-ı kûni
Kilîd-i nûr-ı nigâh-ı Muḥammed'e maḳşûr
- 27 Fûrûḡ-ı nâşiye-i Tûra olmamış erzân
Şafâ-yı âyîne-i ḥüsn-i nazâr ü manzûr
- 28 Nîce zeḥârif-i ḥâriḳle kil-k-i lem-yezeli
Sevâd-ı ' âlemi ârâyîşe yazup menşûr
- 29 Mücerredât ü nuḳûş-ı felek o şeb yek-ser
Revâḳ-ı ' âlemi tezyîne oldular me'mûr
- 30 Ḳumâş-ı şu'le-i Eymenle oldu zînet-yâb
Zebercedîn ḥiyem-i nüh-sipîhr devr-â-devr
- 31 ' Arûs-ı ḥacle-i mînûya döndi ve'l-ḥâşıl
' Acûz-ı bîve-i dünyâ denilen ümm-i faḡûr
- 32 Olup ser-â-ser-i âfâḳ ol gice tezyîn
Emîn-i vaḡy-i riyâz-ı cinâna etdi ' ubûr
- 33 Ḳudûm-ı ḥazreti tebşîr edip peyâmında
Behiştîyânı o müjdeyle eyledi mesrûr
- 34 Mey-i neşât-ı ḳudûmiyle oldular cûşân
Mu'âşîrân-ı ḥıyâz ü ḳadeḥ-keşân-ı ṭahûr
- 35 Sürûr-ı müjde-i teşrîf-i ḡâce-i kevneyn
O demde eyledi dârü's-sürûrî dâr-ı sürûr
- 36 Şafâ-yı ṭal'at-i ḡilmânı eyledi rıdvân
Cilâ-yı âyîne-i lemḡ-i ḳâşîrât-ı ḳuşûr
- 37 Füsûn-ı ḡamze-i vildânı ḳıldılar ḡurân
Cüfûn-ı çeşm-i firîşte-firîbe sürme-i şûr
- 38 Hezâr ḡüne nevâzişle eyleyüp Cibrîl
Burâḳı da'vet-i zîn-i sa'âdet-i mevfûr
- 39 Künûz-ı 'adndan ihdâya münteḡâb ḳıldı
Ḳabâ vü tâc ü kemer nâ-be-sûd dest-i şu'ür

¹⁰ "degil zâir-i" ibaresinin üstü çizilerek altına "ki hergiz degil" yazılmış.

- 40 Tuḥaf be-düş ü 'inān-ı Burak der-sā'id
...¹¹
- 41 Selām-ı Hālîk'ı teblîğ edip peyāmında
Didi şenā ederek *kad da'āke* Rabb-i Ğafūr
- 42 Buyur sa'adetile 'āzîm-i ḥuzūr olalım
Ḳudūmuñ ile müşerref ola revāk-ı dühūr
[84b]
- 43 Bu gice ol gicedir k'oldu yā Resūla'llāh
Metā' -ı maṭlab-ı Mūsā bisāṭ-ı bezm-i zuhūr
- 44 Fūrūğ-ı neş'e-i ḥüsn öyle 'ām ki buldu
Mizāc-ı şu'le-i Ṭūr'ı tabī'at-ı kâfūr
- 45 Muḥāl-i maḥz idi kim levḥ-i cevher-i evvel
Göreydi nāşiyesinde şafā-yı naqş-ı şudūr
- 46 Debīr-i 'illet-i kül ḥāme-i irādetile
Bu bezmiñ anda mühimmātın etmese mestūr
- 47 Müşevviḳ olmasa nūr-ı zuhūruñ icādı
Olurdu çeşm-i heyūlāya bu şuver mestūr
- 48 O dem ki 'illet-i tām-ı basīṭ ile nāmiñ
Yazıldı levḥ-i kıdemde mü'eşşir ü me'sūr
- 49 Henüz dük-ı 'ademde tenīde görmüşidi
Nüsūc-i aṭlas-ı eflāki kârgāh-ı dühūr
- 50 Fūrūğ-ı nükte-i *levlāda mā ḥalaḳtu* sevād
Şalaydı sine-i işrākiyāna tāb-ı şu'ūr
- 51 Maḳarr olurdu 'uḳūl-ı mücerredāta hakīm
Ḥudūs-ı zāt u zamān sebḳat etdüğün mecbūr
- 52 Sen ol şabāḥat-i mir'āt-ı şun' sun ki ezel
Edince mihr-i irādetle in' ikāsı zuhūr
- 53 Ol in' ikās-ı tecellī-ṭırāzdan buldu
Fitīl-i şem'-i nüfūs-ı rüsül fūrūğ-ı şudūr
- 54 Sen ol nedīm-i serā-perde-i ezelsiñ ki
Güşādedir saña dergāh-ı şāh bī-destūr
- 55 Diler ki maẓhar-ı nūr-i cemāl edip tekrār
Seni ḥarīm-i tecellīde eyleye manzūr
- 56 Ḳudūm-ı enver-i pākiñ için bu şeb oldu
Bisāṭ-ı ḥüsn ile ārāste bu heft kuşūr

¹¹ Mısra eksik.

- 57 Döşendi şuffa-i 'arşa bisât-ı rûh-efzâ
Münezzeh-eşer-i târ u pûd-ı sâye vü nûr
- 58 Çekildi sâha-i kürse simât-ı âteş-zâ
Su 'âli havşala-süz-ı gedâ-yı küçe-i Tûr
- 59 Açıldı hem-çü 'uyûn-ı dil-i ülü'l-ebşâr
Hicâb-ı hacle-serây-ı tecelli-i mevfûr
- 60 Olup firâş-ı güzergâh-ı Mescid-i Akşâ
Kumâş-ı şive-i nezzâre-i melâ'ik u hûr
- 61 Nüfûs-ı tâhir-i rûhâniyân o ferş üzre
Dü-rüye (?) emr-i selâmiñla oldular maşşûr
- 62 İrince peyk-i hüceste-peyâm hazretine
Edâ-yı da' vet-i bî-irtiyâb-ı bezm-i huzûr
- 63 Olup süvâr sa' âdetile ümmete oldu
Zamân-ı 'afv-ı hudâvend-i bâmdâd-ı nüşûr
- [85a]
- 64 Erişdi tarfetü'l-'ayn içre *kâbe kavseyne*
Burâk ü Refref ü Cibrîl oldular mehcûr
- 65 Şafâ-yı pertev-i hurşîd-i maşrıq-ı vahdet
Edip şabâhat-i hüsn-i Muhammedide zühûr
- 66 Nigâr-hâne-i âyîne-i tecellide
Bilâ-hicâb ü cihet oldu nâzır u manzûr
- 67 Zihî kerâmet-i kübrâ ki enbiyâsından
Cenâb-ı Aḥmede maşşûş kıldı Rabb-i Şekûr
- 68 Zihî künûz-ı tecellî ki naqd-i rû 'yetine
Faḫd-ı ta' alluḫ-ı çeşm-i Muhammedî gencûr
- 69 Zihî tılısm-ı tesellî ki kufl-ı şerhinde
Olur şikeste-zebân kilîd-i ḥiss ü şu'ûr
- 70 O bezmgâh-ı muḫaddes ki görmemiş hergiz
Ḥarîm-i dil-keşi naḫş-ı bisât-ı sâye vü nûr
- 71 O cilvegâh-ı münezzeh ki anda endîşe
Girifte-pây-ı şikâl-i hicâb-ı 'acz ü kuşûr
- 72 Hümâ-yı 'aḫla hevâsiyla evc-i âsâyiş
Ḥazîz-i ḥâriş-i çengâl-ı maḫleb-i 'uşfûr
- 73 'Uḫâb-ı vehme ḥayâliyle cây-ı âsâyiş
'İḫâl-ı pençe-i şeh-bâz-ı ḥayret-i mevfûr

- 74 O metn-i sırr-ı ledün ki taḥayyür-i şerḥi
Leb-i beyân-ı ma'ânîyi eylemiş memhūr
- 75 Zihî taḥayyür-i pūr-intibāh ki 'aqla verir
Neşât-ı neşve-i bigānegān-ı bezm-i şu'ūr
- 76 Edip o cām-ı taḥayyürle cüş-ı tab' -ı fuzūl
Sevād-ı baḥt-ı siyāhın beyāza oldu ḥūr
- 77 Şihāb-ı muşḥaf-ı ḥüsnüñ ki cevher-i külli
Kitāb-ḥāne-i şer'inde etdi levḥ-i zebūr
- 78 Benim ki ḥayret-i ḥüsrān-ı dehrile oldum
Çü ḥālet-i sine nūr-ı nigāh-ı dāide-i kūr
- 79 'Ayār-ı ma'rifetim fūls-i nā-revā-yı 'ahd
Şi'ār-ı 'āfiyetim niş-i lāne-i zebūr
- 80 Keder-pezīr-i ḥarīfān-ı meşreb-i şāfi
Marīz-geşte-i Loḫmān-mizāc-ı tab' -ı ḡayūr
- 81 Naşīb-i gūş-ı dilim gūş-māl-i nā-sāzī
Kef-i zamānede mānend-i¹² rişte-i ṭanbūr
- 82 Ḥarāb-ı cüşiş-i seyl-i zükām-ı ye's etdi
Ṭarab-serā-yı dimāḡım zamāne-i maḡrūr
- 83 Le'āl-i 'iffetimi etmede 'acūz-ı baḥt
Mişāl-i tōhmet-i Yūsuf ḥuliyiy-i gerden-i zūr
- 84 Ferāyid-i güher-i nuṭḫum olmada efsūs
Dükān-ı pīleverānda ḥazef-metā' -ı bulūr
- [85b]
- 85 Bu çār-sūda 'aceb mi ber-ā-ber olduysa
Revāc-ı mühre-i ḥar ile lü'lü'-i mescūr
- 86 Şimāḥ-ı ḥakkıla işḡā olunmasa birdir
Nehīḳ-ı merkeb-i 'īsī vü aşḥar-ı (?) müzdūr
- 87 Kime şikāyet edersiñ ki dest-i tesliyeti
Kelāt-ı ḥātır-ı vīrāniñ eyleye ma' mūr
- 88 Vüşūḳ-ı tīre-derūnān-ı 'aşrda hem-reng
Fūrūḡ-ı ḳadre dūrūḡ-ı beyāzī-i deycūr
- 89 Simā' -ı mürde-dilān-ı dehrde hem-āheng
Şadā-yı naḡme-i sūr [u] şūra nefḥa-i şūr
- 90 Bu bey' gāh-ı esāfilde buldu gitdikçe
Kesād şıdḳ ü emānet revāc kizb ü küfūr

¹² Yazmada مأنند (mānende) şeklinde yazılmış kelime “mānend-i” diye okundu.

- 91 Bakılsa bâğ-ı ħarâbâta şeyĥ-i ma' mûruñ
İmâme-i ħafesî kevri târem-i engür
- 92 Görülse devĥa-i fisĥa faĥîh-i meşĥuruñ
Bürâye-i ħalemi aşlamaĥda ġusn-ı fücür
- 93 Ķınâ'-ı ' uzre-i ' azrâ zamânedede şimdi
Derîde pûşîş-i saĥt-ı fevâĥîşân-ı duhür
- 94 Cevâb-ı mes'ele-i istiġâşeye el-yevm
Cezâke min-ĥarafî'l-ĥaĥ fetvâ-yı meşhur
- 95 Cerâd-ı ĥırs-ı Süleymân-maĥâm-ı ' ahd olmuş
Hemîşe ceyş-i şebîĥûn-zen-i zaĥâyir mür
- 96 Bu devr-i tâb-der-i dūnda etmede it'âm
Simâĥ-ı devletiyân-ı zamânı mi' de-i ' ür
- 97 Dirîġa böyle geĥen rûzgâr-ı ' ömre dirîġ
Ki olmaya dil-i âzürde bir nefes mesrür
- 98 ' Aceb mi eylese ma' mûre-i dili taĥrîb
Bu imti' dâd-ı ta' addî-i rûzgâr-ı ĥubür
- 99 Budur ħabâĥatim el-ĥaĥ ki şâ' irim şâ' ir
Revâdir olsam eger baĥt-ı dūnile me'cür
- 100 Benim ki zemzeme-i nây-ı ĥâme-i şūĥum
Olur menâm-ı fenâda terennüm-i nâĥûr
- 101 Eder edâ-yı mezâmîr-i nuĥkum istimdâd
Dehân-ı naġme-i Dâvüdiyânda laĥn-ı Zebür
- 102 Oĥur kelâmıma tesbîĥ-i ' arşiyân taĥsîn
Ĥarîm-i cevher-i evvelde olsa ger mezkûr
- 103 Benât-ı şâhid-i ĥab' ımla faĥr eder şimdi
Bu rûzgârda âġuş-ı ümmehât-ı duhür
- 104 Göreydi neşve-i siĥr-i beyânımı Hârût
Zamân-ı ĥaşre dek eylerdi ' âlemi meşĥûr
- 105 Gireydi destine tesvîdim İbni Sînâniñ
Ederdi şan' at-ı sîmyâya nüşĥa-i destür
- 106 Midâd-ı şîve-i kilik-i kirişme-sâzımdır
Füsûn-ı ġamze-i ma' şūĥa vesmedâr-ı ġurür
- [86a]
- 107 Edâ-yı ' işve-i minvâl-i reng-rîzimidir
Nüsüc-i pîreĥen-i vaşl-ı dil-ber-i maġrür

- 108 Kūmāş-ı mensec-i feyz-i ṭabī' atım etdi
Sevād-ı bender-i Rūmu ḳalem-rev-i Lāhūr
- 109 Hıdīv-i milket-i nazmım ki Rūm ü ĩrānda
Hemīşe hutbe-i şānım bu sec' ile okunur
- 110 Edeydi 'ūze-i şemşir sözlerim Maşūr
Olurdu ḳarbına menkūs-ı rāyet-i Tīmūr
- 111 Cihān-güşāyi-i fikrimde teng-i pehnādur
Zamīme olsa Ḥorāsāna mülk-i Nişābūr
- 112 Şefīk lafi ḳo çün erdi ğāyete nazmıñ
Selāma başla ki şimdi odur ehemmi-umūr
- 113 Ḥarābe sa' y ede tā ki esās-ı 'irfānı
Ta'addi-i sitemiyle zamāne-i mağrur
- 114 Olup ḥarīm-i dil-i kām-dīdeveş dā'im
Binā-yı şer' -i ḳavīm-i muṭahharı ma' mūr
- 115 Cihān cihān güher-i mülzem-i selām olsun
Nişār-ı ravza-yı pāki meda's-sinīn-i şuhūr
[86b]

-4-

mef' ulü/mefā' ilü/mefā' ilü/fe' ulün

- 1 Ol mihre cihān 'āşık-ı şeydā mı degildir
Ḥüsnile bu gün şūriş-i dünyā mı degildir
- 2 Hep 'ālemiyān bülbül-i āşüfte-dilāsā
Biñ cān ile ol gül-ruḥu cüyā mı degildir
- 3 Mihr olsa n'ola sāyesini öpmege ḥasret
Ol serv-i semen naḥl-i temennā mı degildir
- 4 Pā-māli 'uḳül olsa n'ola ṭarz-ı ḥırāmı
Şūriş-fiken-i sidre vü ṭübā mı degildir
- 5 Keyfiyyet-i zibinde ḥırāmıyla dü-'ālem
Medhūş-ı mey-i cām-ı temāşā mı degildir
- 6 Da' vā-yı dilirān o şeh-i tāze-zuhūruñ
Bezminde ser-āĝāze-i ḥunyā mı degildir
- 7 Ğavĝā-yı cihān güşuna ol māye-i şūruñ
Efgān-ı per-i peşşe-i ednā mı degildir
- 8 Kimden ede ümmid-i şifā ḥasta-i hecrī
Bīmār-ı ğamı Bū 'Ali Sīnā mı degildir
- 9 Şanma hemān evşānı şikest eyledi ḥüsnü
Şūriş-fiken-i cān-ı Yehūdā mı degildir

- 10 Şirîn-dehen ü çerb-zebân ile hemîşe
Âfet-res-i perhîz-i sükübâ mı degildir
- 11 Ol ziver-i mihrâb-ı perestişgeh-i hüsnüñ
Dil-teşne-i la'li dem-i 'İsâ mı degildir
- 12 Ey âfet-i büt-naqş-ı şanem-hâne-i 'işve
Zülfüñ dile zünnâr-ı temennâ mı degildir
- 13 V'ey âyineye mihr-i cihân-tâb-ı girişme
Ruhsârîña meh dâde-i hîrbâ mı degildir
- 14 Ol küşte k'ola hançer-i 'aşkıñla günûde
Bâlîn-i seri zânû-yı havrâ mı degildir
- 15 Ey menbit-i envâr-ı ereb âb-ı bahârîñ
Tâkat-şiken-i tâk-ı şikîbâ mı degildir
- 16 V'ey mehbiţ-i envâr-ı taleb tâb-ı 'izârîñ
Âyîne-i hurşîd-i tecellâ mı degildir
- 17 Ol âyineye karşı bugün tab' -ı *Şefikâ*
Tûţî-i sühan-sâz-ı şeker-ğâ mı degildir
- 18 Dil kâfile-sâlâr-ı gam-ı 'aşkıñ olaldan
Çün rîk-i revân bâdiye-peymâ mı degildir
- 19 Âsâyişine pister-i istebrâk-ı 'âlem
Sündüs ise de rîze-i hârâ mı degildir
- 20 İhrâm be-düş-ı harem-i küyuna yârîñ
Ârâm muhâlâtı temennâ mı degildir
- 21 Bu bâdiyede germ-revân olanıñ elbet
Ser-menzili bir bârid-i muğnâ mı degildir
- [87a]
- 22 Ne bârid-i muğnâ ki bihîn-i merta' -ı 'âlem
Nisbetle aña mecdiye feyfâ mı degildir
- 23 Ol ravza-i pür-nür-ı ziyâ-nevr ki anıñ
Her lâlesi bir şem' -i tecellâ mı degildir
- 24 Ne ravza ki bir çaşr-ı felek-sağf ki hurşîd
Zer-şemsesine naqş-ı muhallâ mı degildir
- 25 Rif atde pesîn-manzara-i tâk-ı kınâbı
Kavs-ı kuzah-ı sağh-ı feleksâ mı degildir
- 26 Nüh şîşe-i gerdün revâk-ı haremimde
Âvîhte-i âvîze-i mînâ mı degildir

- 27 Şād-āb ise hākı ne ‘aceb āb-ı beķādan
Hızr ol harem-i pākde saķķā mı degildir
 - 28 Ol südde-i rahmet ki hudāvendi huşūsā
Şultān-ı serā-perde-i İsrā mı degildir
 - 29 Faḥrū’ş-şekaleyn Aḥmed-i mürsel ki vücūdu
Maḥbūb u tırāzīde-i Mevlā mı degildir
 - 30 Ol pādşeh-i müsned-i *levlāk* ki anıñ
Destūr-ı sipehsārı Mesīhā mı degildir
 - 31 Cevf-i küre-i mehçe-i zerrīn ‘aleminde
Hurşīd-i zafer kevkeb-i şī’rā mı degildir
 - 32 Kef-i keremi mā’ide-i reşk olsa ‘aceb mi
Kim maķsem-i envā’-ı ‘aṭāyā mı degildir
 - 33 Dāğ-ı şerer-i na’l-i felek-seyr-i Burāk’ı
Pişāni-i meh-tābda peydā mı degildir
 - 34 Naķş-ı kadem-i māye-i envār-ı sirişti
Tāc-ı şeref-i ‘arş-ı mu‘allā mı degildir
 - 35 Şāhenşeh-i evreng-i risālet ki cihāna
Derbānlığı manşīb-ı Dārā mı degildir
 - 36 Ümmi-laķab ol a’lem-i ‘ālim ki zamīri
Mecmū‘a-ı ḥāşiyet-i esmā mı degildir
 - 37 Ol levḥ-i rumūzāt-ı ledün ḳalb-i münīri
Āyīne-i māhiyyet-i eşyā mı degildir
 - 38 Ey dāver-i menşūr-ı ḳazā-ḥükm ki nāmıñ
Pişāni-i ekvānda tuğrā mı degildir
 - 39 V’ey ‘illet-i gā’iyye-i eşyā ki vücūduñ
Şem‘-i harem-i neş’e-i ūlā mı degildir
 - 40 Ol şem‘-i serā-perde-i künh-i ezeliden
Ervāḥ-ı rūsul lem‘-i hüveydā mı degildir
 - 41 Nūruñdan ‘ibāret ise ger cevher-i evvel
Ma‘lūl-i nūḥust ‘illet-i eşyā mı degildir
 - 42 Feyziñ ise ger mebde’-i feyyāzı mürebbī
Meşşāta-i nev-şāhid-i dünyā mı degildir
- [87b]
- 43 Pūyende olan ḥükm-i zuhūruñla ile’l-ān
Şūret mi tabī‘at mı heyūlā mı degildir

- 44 Ey dāver-i Cibrīl-nedīm-i ʿarş-mesīrā
Vaşşāfuñ olan mefḥar-ı dünyā mı degildir
- 45 Evşāfiñ ile ḥalvet-i endīşede fikrim
Naḳḳāş-ı şanem-ḥāne-i maʿ nā mı degildir
- 46 Şāhā benim ol muʿcize-perdāz ki nuṭṭum
Ecsād-ı bedīʿ e dem-i ʿīsā mı degildir
- 47 Emvāt-ı beyāna nağam-ı nāy-ı yerāʿ am
Nāḳūr-şıfat nefḥa-yı iḥyā mı degildir
- 48 Çün mebdēʾ-i feyyāz-eşer-i ʿālem-i nazmı
Feyz-i ḳalemim terbiye-fermā mı degildir
- 49 Şüret-kede-i ḥalvet-i fikretde ḥayālim
Meşşāṭa-i ruḥsār-ı heyūlā mı degildir
- 50 Fıtrat-kede-yi ʿālem-i şüretde mişālim
Levḥ-i eşer-i cevher-i ūlā mı degildir
- 51 Bu zāt ü bu ḥayşıyyet ile dil yine ammā
Tīr-i sitem-i çarḥa müheyyā mı degildir
- 52 Her şubḥ ü mesā baḥt-ı siyehkār ile efsün
Aşüfte gönül ʿarbede-ārā mı degildir
- 53 Aḥvāl-i perīşān-ı dil-i ḥire-siriştım
Hem-ḥāl-i ser-i zülf-i dil-ārā mı degildir
- 54 Naḳş-ı emel-i ḥātıra-yı tīre-nüviştım
Hem-reng-i ḥaṭ-ı dil-ber-i raʿ nā mı degildir
- 55 Ey dādger-i dāver-i iḳlīm-i şefāʿ at
Vaşfiñ sebep-i raḥmet-i Mevlā mı degildir
- 56 Taʿ dāda ḥayā māniʿ ise cürmümü bir bir
Ḥāk-i deriñe cümle hüveydā mı degildir
- 57 Ermezse zülāl-i keremiñ cürmüme nisbet
Nīrān nağam-ı cennet-i aʿ lā mı degildir
- 58 Etsem ne ʿaceb ḥırz-ı emān levḥa-i naʿ tiñ
Taʿ vīz-i teb-i şavlet-i ʿuḳbā mı degildir
- 59 Tā bezm-i beyānımda ney-i ḥāme-i şūḥum
Evşāfuñ ile sāz-ı nağam-zā mı degildir
- 60 Āheng-i selāmiñla n'ola itse ser-āğāz
Āvāzi-i pendīde-i dünyā mı degildir

61 Ārāyiş-i bāğ-ı dil ola naḥl-i vürüduñ
Kim gül-bin-i gülzār-ı tesellā mı degildir

62 Enbāşte-i maḥzen-i cān ola selāmiñ
Kim zād-ı reh-i vādi-i ferdā mı degildir

[91b]

-5-

mef' ulü/mefā' ilü/mefā' ilü/fe' ulün

- 1 Etmezdi gönül çāk-ı girībān eleminden
Bir ḥande göreydi felegiñ şubḥ-deminden
- 2 Olmuş tūalum ḥandeye imkān dil-i zārīñ
Biñ küşe nümāyān ḥam-ı ebrū-yı ḡamından
- 3 Söyleşmek olurdu sipeh-i ḡamla da şubḥuñ
Ümmid-i fütūḥ olsa bu zerrīn ' aleminden
- 4 Etsem n'ola pür-penbe-i red ḡuş-ı ḡabūlu
Āzürdeyim o tār-ı sipihriñ naḡamından
- 5 Mesmū' olunan şavt-ı nev-āḡāz-ı kederdir
Nāhid-i cihānuñ naḡam-ı zīr ü beminden
- 6 Gösterse meh-i 'ıydini de cebhe-i ḡalbim
Muḡberr-i elem ede muḡaddem siteminden
- 7 Cem' iyyet-i pervīni ḡayāl eylese ḡaḥtır
Cem' eyleyemez kendüyi şad sāl reminden
- 8 Mazlūmiyam Allāh biliyor çarḡ-ı mehīniñ
Āzār-ı müdām ü sitem-i dem-be-deminden
- 9 Ceyb-i dilimi ḡār-ı ḡama etdi giriftār
Ḥāşāk-ı fenā ḡitmeye zeyl-i ḡiyeminden
- 10 Efsūs ki iḡvān-ı zamān içre olup dil
Yūsuf gibi Mışır-ı hüneriñ mütteheminden
- 11 Görmekte çü Mecnūn ser-i sevdā-zede her dem
Biñ seng-i şemātet ' Arabından ' Aceminden
- 12 Ol deñlü zi-ḡod-refte zebūn ḡüm-şode ḡābım
Çarḡuñ sitem-i dem-be-dem ü hemm ü ḡamından
- 13 Kim ḡasta gönül erse de Buḡrāt-ı zamāna
Yoḡ derdini i' lāma mecāli eleminden
- 14 Olmazdı zebūn böyle ger ol Ka' be-i cūduñ
Dūn olmasa dil ḡāk-i der-i muḡtereminden

- 15 'Älemde ne müşkil iş imiş dūr bulunmak
Bir bende hudāvend-i kerīmü'ş-şiyeminden
 - 16 Ya' nī yem-i zühhār-ı 'atā Rāmi Efendi
Kim garq-ı hicābum ni' am-ı dem-be-deminden
 - 17 Ser-defter-i erbāb-ı kerem zāt-ı mükerrerem
Kim tēc-ı şeref giydi riyāset kademinden
 - 18 Faḥr-i küremā Bermeki-i 'ahd ki el-yevm
Yok görmedük elṭāfını 'aşrın ümeminden
 - 19 Ol menba' -ı ihsān ki gülistān-ı ma' ārif
Sebz olmadadır reşḥa-yı feyz-i kaleminden
 - 20 Ol şāhib-i dīvān-ı fezā' il ki 'atādır
Maḥsüb olalı zümre-i ehl-i raqamından
 - 21 Müstevfi-i dīvān-ı felek ḥidmet-i cāhın
'Add eyledi bu kevnin umūr-ı eheminden
 - 22 Ol yemm-i 'atā baḥr-i seḥā kān-ı kerem kim
Müstaḡraq-ı lütfum kef-i cūd-ı e' amından
 - 23 Gördü açılıp rüşeni-i nūr-ı ümīdi
Çeşm-i emelim sürme-i ḥāk-i kademinden
 - 24 Olsa ne 'aceb süfre-i kadrinde meh-i 'id
Şeb-mānde olan nīme-i nān-ı 'aşamından
 - 25 Bir qurş-şıfat zāhir olur vaqt-i 'atāda
Ḥurşīd-i kerem ḥ'ān-ı zāmīr-i himeminden
 - 26 Ey cūd-ı şiyem ḥāşılı sensin bu zamānıñ
Ḥātem gibi şāhib-kerem ü muḥtereminden
 - 27 V'ey baḥr-i mürüvvet kef-i dūr-pāşınā nisbet
Dehriñ geçilir menfa' at-i kān ü yeminden
 - 28 Medḥiñde n'ola 'āciz olup ḥāme devātın
Sebbābe-i ḥayret gibi çıkmasa feminden
 - 29 Füşhatiñe endişede elfāz şıgışmaz
Evşāf-ı felek-rütbe-i kadriñ 'azamından
 - 30 Mümkün mi Şefikā naḡam-ı medḥiñi ṭab' in
Kādir ola icrāya şarīr-i kaleminden
- [92a]
- 31 Bi'llāh 'acebdır ki ḥayā eylemedik hiç
Memdūḥuñā nisbetle biqā' at 'ademinden

- 32 Biñ beyt ile bir şemme beyān eyleyemezsin
Zātında olan cevdet-i hulk u himeminden
- 33 Evlāsı hemān nāle gibi bu şavt ile diñlet
Nāy-ı qalemiñ zemzeme-i zīr ü beminden
- 34 Mehcūr olalı sāye-i naħl-i kereminden
Yandım felegiñ tābiş-i mihr-i siteminden
- 35 Feryādiña āhū gibi vahşet-zede oldum
Deşt-i sitemiñ hevl-i sūkān-ı dijeminden
- 36 Mānend-i kemān oldu dü-tā nāvek-i qaddim
Çarħ-ı felegiñ keş-me-keş-i dem-be-deminden
- 37 Düşmanlarımı daħı İlahi keremiñle
Dūr eyleme dergāh-ı veliyyü'n-ni' amından
- 38 Her geh ki hayāl eylesem ol hātem-i 'ahdiñ
Mehcūrluğum zümre-i hayl-ı hademinden
- 39 Hüsran ile alır geriye şevk-i derūnda
Ser-māye-i hulyāyı taşavvur seleminden
- 40 Bilmem nice olur hāl-i dil-i zār u hazīnim
Gitdikçe helāk olmağa yüz tıtdı gamından
- 41 Tabi' iyyet edip bu dil-i mecnūna da 'aqlım
Havfım bu ki pādāş ola kışsa eleminden
- 42 Ey hāme-i küstāh yeter baħşı ço kevnīñ
Ārām ü rem ü şād ü gam ü piş ü keminden
- 43 Hengām-ı du' ādır niçe bir sükr ü şikāyet
Bu dār-ı fenāniñ ni' amından niqamından
- 44 Tā kim bula bu çār-şuver-hāne cihāniñ
Ārāyiş-i nev naqş-ı şibā vü hereminden
- 45 Mādām ola āyine-i a' yānda müşāhid
Āşār-ı tağayyür eşer-i keyf ü keminden
- 46 Dā'ım ede Hāq şadr-ı riyāsetde vücūdun
Biñ 'izzetle 'aşrıñ edip muhtereminden
- 47 Peyveste ciger-teşne-i feyfā-yı temennī
Sīr-āb ola ser-çeşme-i cūd u kereminden
- [92b]

-6-

fe' ilātün/mefā' ilün/fe' ilün
(fā' ilātün) (fa' lün)

- 1 Dil ki mir'āt-ı dil-ber olmuşdur
Nār-ı āşūba micmer olmuşdur
- 2 Çün nigāh-ı bütān-ı destimde
Fitne-i ğamze hānçer olmuşdur
- 3 Mest-i şevķim ki bezmgāhımda
Mıhr-i ser-pūş sāĝar olmuşdur
- 4 Benim ol kūtub-ı çarḥ-ı fıṭnat kim
'Aql-ı kül mīl-i miḥver olmuşdur
- 5 Āsmān-ı muḥīṭ-i fikrimde
Cevher-i evvel aḥter olmuşdur
- 6 O metā' ım ki kıllet-i kadirim
Zīb-i dükkān-ı ekşer olmuşdur
- 7 Şā' ir-i sāḥirim ki i' cāzım
Fi'l-i ibdā' a maşdar olmuşdur
- 8 Mesned-ārā-yı mu' inim nāmım
Ziver-i tāc-ı minber olmuşdur
- 9 Āstānumda şāhid-i taḥsīn
Ser-fürü-bürde-i der olmuşdur
- 10 Kalemim dest-i Rüstem-i ṭab' a
Remḥ-i fülād-ı şaf-der olmuşdur
- 11 Pīş-i iḳbāl-i ceyš-i ma' nide
'Alem-i cāh-ı Sencer olmuşdur
- 12 Şavta ḥāşiyet-i kelāmımdan
Cilvegeh mesma' -ı ker olmuşdur
- 13 Zehr te'şīr-i feyz-i ṭab' ımdan
Çāşnī-baḥş-ı sükker olmuşdur
- 14 Tāb-ı ḥurşīd ḥüsn-i nazmımdan
Kātre dir çeşm-i aḥker olmuşdur
- 15 Āb ü tāb-ı le'āl-i eş' arım
'Araḥ-ı rüy-ı gevher olmuşdur
- 16 Mıhr-i bāzīçeĝāh-ı şānımda
Mühre-i levḥ şeş-der olmuşdur

- 17 Levh-i dīvār-ı sūmnātımda
Kūnh-i eşyā muşavver olmuşdur
- 18 Baħr-i mevvāc-ı āteşinimde
Murğ-ı fıtnat semender olmuşdur
- 19 Yine bu iktidār ile bi'llāh
Göñül ol şūħa çāker olmuşdur
- 20 Ğamzesi kim kef-i ħayālimde
Geh sināngāh-ı ħançer olmuşdur
- 21 Cāy-ı iħrāzı ceyb-i fikrimde
Yine bu ħalb mużtar olmuşdur
- 22 Ey firākıyla nīş-i tǎğūtu (?)
Şiħhat-āğın pister olmuşdur
- 23 Kām-ı ' uşşāka ta' m-ı zaħķūmu
Menn ü selvā-yı ħoş-ħor olmuşdur
- 24 Benim o nīm-küşte-i ğam kim
Püte-i ħār pister olmuşdur
- 25 O giriftār-ı ħayd-ı ' aşķım ki¹³
Cāy-ı āzādi maħşer olmuşdur
- 26 Ħayf-ı Dārā-yı himmetim ħayfā
Cān-sipār-ı Sikender olmuşdur
- 27 Her sitem ki görem yine bādī
Tab' -ı i' cāz-perver olmuşdur
- 28 Çāre ne ehl-i tab' a ' ālemde
Cevr-i gerdūn muħadder olmuşdur
- 29 Anda baħşiş-i felek dā' im
Mühre-i nāb-ı ejder olmuşdur
- 30 Luţf-ı dest-i nevāziş-i gerdūn
Reg-i ħātırdā neşter olmuşdur
- 31 El-amān tǎli' -ı zebūn-küşden
Ķatı kāfir-ı sitemger olmuşdur
- [93a]
- 32 Rūzgāruñ henüz zu' munda
Şaħş-ı cinse ber-ā-ber olmuşdur
- 33 Tā key ey dil ' azā-yı şekveñden
Mesma' -ı himmetim ker olmuşdur

¹³ Beyit iki defa yazılmıştır.

- 34 Āb ü t̄ab-ı ſikāyetiñ cāna
T̄iġ-i elmās-ı cevher olmuſdur
- 35 Levḥ-i mir'āt-ı fiṭratıñ ey dil
Gerd-i ſekveyle muġber olmuſdur
- 36 Eyle ol r̄iġi ſayḳal-ı cān kim
Reſk-i ḥuſſid-i ḥāver olmuſdur
- 37 Pāy-ı aſḥāba r̄uy-māl ile
Zerresi mihr-i enver olmuſdur
- 38 Çār-yār-ı ḡüzin kim d̄ine
Çār erkān-ı berter olmuſdur
- 39 İbtidāsı Ebū-Bekrdir kim
Yār-ı gār-ı peyām-ber olmuſdur
- 40 *Şāniyeſneyn iz ḥümā fi'l-gār*
Ya'ni Siddiḳ-ı ekber olmuſdur
- 41 Mihr-i ſıdkıla levḥa-yı ḳalbi
Nūr-ı iḥlāſa maẓhar olmuſdur
- 42 Seng-i r̄ükn-i peſin-i dergāhı
Mescid-i d̄ine minber olmuſdur
- 43 Ḳulle-i irtifā' -ı ſānında
Nesr-i vāḳi' kebüter olmuſdur
- 44 T̄āḳ-ı ḳadr-ı b̄ülendine ta'z̄im
T̄ā'ir-i lāne-perver olmuſdur
- 45 Āsmān-ı dil-i maḥabbetde
Nūr-ı imān aḫter olmuſdur
- 46 Derekāt-ı derūn-ı ḥaſmında
Zulmet-i küfür müzmer olmuſdur
- 47 N'ola müredded olursa a' dāsı
Sili-i ḳahra maẓhar olmuſdur
- 48 Z̄ir-rān-ı Yehūd-ı b̄i-d̄inde
Yevme tubla's-serā ḥar olmuſdur
- 49 Şāniyā ḥazret-i 'Ömerdir kim
Milket-i 'adle dāver olmuſdur
- 50 Mü'miniñ em̄iri kim Kisrā
Aña bir 'abd-i kemter olmuſdur

- 51 Fâtiḥ-i şark ü ğarb olup tîĝı
Tâḳ-ı ‘arş üzre zîver olmuşdur
- 52 Şemse-i âstân-ı dergâhı
Tâc-ı ḥâḳân ü ḳayser olmuşdur
- 53 Yed-i te`yîd-i ictihâdıyla
‘Alem-i dîn berter olmuşdur
- 54 Ḥaşyet-i ta‘n-ı remḥ-i fülâdı
Cünbiş-i nabz-ı mermer olmuşdur
- 55 Yâr-ı ḳahr ile ‘illet-i ra‘şe
Tâ‘ir-i câna şeh-per olmuşdur
- 56 Tâs-ı fülâd darb-ı şavtından
Sürme-i çeşm-i şarşar olmuşdur
- 57 Zehr-i imân-güdâz-ı ilḥâda
Zâtı Fârûḳ-ı ekber olmuşdur
- 58 La‘net ol küştenîye kim aña
Buĝz ile kîne-perver olmuşdur
- 59 Şâlişâ ol sütüde-ḥû ‘Osmân
Bâĝ-ı ḥulḳa gül-i ter olmuşdur
- 60 Tâb-ı reng-i ḥayâ-yı ruḥsârı
Ġâze-i vird-i aḥmer olmuşdur
- 61 Bundan eyle ḳıyâs o zî-şâna
Ne sa‘âdet müyesser olmuşdur
- 62 Ya‘ni Furḳânı evvel olup câmi‘
Müḥr-i ser-püş-ı maḥber olmuşdur
- 63 Ḳalemi elde çün yed-i beyzâ
Nûr-ı i‘câza mazḥar olmuşdur
- 64 Āb-ı rahmetle reyy edip kevnî
Lûle-i ḥavz-ı kevşer olmuşdur
- 65 Olalı resm-i ḥatt aña mensûb
Ḳadr-i kâtib füzünter olmuşdur
- 66 Lîka-i meşk-güne-i maḥber
Reşk-i zülfeyn-i dil-ber olmuşdur
- [93b]
- 67 Ol melek-ḥû ki gerden-i ḥaşmı
Tîĝ-ı teşnî‘e ecder olmuşdur

- 68 Şahn-ı evşâf-ı hulk-ı pāk ile
Cāna kand-ı mükerrer olmuşdur
- 69 Rābi' ā hazret-i ' Alīdir kim
Kālī' -i bāb-ı Hāyber olmuşdur
- 70 Cevher-i zü'l-fikāri heycāda
Cevşen-i fetḥ-i leşker olmuşdur
- 71 Pertev-i fiṭrat-ı zamīrinden
Şem' -i fiṭnat münevver olmuşdur
- 72 Kişver-i ' ilm ki peyām-berdir
Zātı ol kişvere der olmuşdur
- 73 Şāh-ı Düldül-süvār kim Dārā
Āstānında çāker olmuşdur
- 74 Kapısında kulu olup Kısra
Hā' iz-i cāh-ı Kanber olmuşdur
- 75 O vaşī-i resül kim kadri
Lā fetā ile evfer olmuşdur
- 76 Bu haber hem şikāt-ı rāvīden
Levh-i şihhatde ezber olmuşdur
- 77 Ya' ni tāk-ı vezāret-i Mūsā
Ser-i Hārūna efser olmuşdur
- 78 Hil' at-ı nev-vezāret-i Ahmed
Zīver-i düş-ı Hāydar olmuşdur

SONUÇ

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunan 1118 (1707)'de tertip edilmiş *Zeyl-i Şefik-nâme* adlı mecmuada Şefik Mehmed'e ait altı kaside bulunmaktadır. Kasidelerin üçü naat, biri miraciyye, ikisi de medhiyyedir. Medhiyyelerden biri Râmî Mehmed Paşa için diğeri de dört halife için yazılmıştır.

Şefik'in kasidelerin çeviriyazılarının verildiği bu çalışmada çalışmanın hacmi göz önünde bulundurularak inceleme kısmı sınırlı tutulmuş, kasidelerin genel özellikleri üzerinde durulmuştur. Dil ve üslup bakımından başarılı görünen kasidelerde, şairden bahseden tezkirelerin de isabetle kaydettiği üzere, sağlam ve etkili bir dil ve anlatım tekniği görülmektedir. Şiir dilinin temel unsurları olan vezin, kafiye, edebî sanatlar, ahenk unsurları gibi şiir dilinin temel unsurlarını başarıyla kullanan şairin altı kasidesinden beşi dinî muhtevalıdır.

Şefik'in tezkireler dışında şairliği ve şiirleri üzerine bilgi veren herhangi bir çalışma bulunmadığından bu çalışmamızın Şefik'in şair kimliğini ayrıntılarıyla ortaya koymada bir basamak teşkil edeceğini umuyoruz. Şiirlerinin yapı ve muhtevası üzerine yapılacak çalışma ve araştırmalar onun şairlik yönü ile ilgili ayrıntıları gün yüzüne çıkaracaktır.

KAYNAKÇA

- Abdulkadiroğlu, Abdulkerim (hızl.) (1999). *Nuhbetü'l-âsâr li-Zeyli Zübdetü'l-eş'âr*. Ankara: AKM Yay.
- Akbayar, Nuri-S. Ali Kahraman (1996). *Mehmed Süreyya Sicill-i Osmânî*. C. V. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay.
- Aktepe, M. Münir (2007). “Şefik Mehmed”. İA. C. XI. Eskişehir: MEB Yay.
- Arslan, Mehmed (hızl.) (2003). *Mehmed Cemâleddin, Osmanlı Târih ve Müverrihleri: Âyîne-i Zürefâ*. İstanbul: Kitabevi.
- Çapan, Pervin (hızl.) (2005). *Mustafa Safayi Efendi, Tezkire-i Safayi*. Ankara: AKM Yay.
- Coşkun, Menderes (2004). “Son Klasik Dönem-Nesir”. *Türk Dünyası Edebiyat Tarihi*. C. V Ankara: AKM Yay.
- DİA (2009), “Şefik Mehmed Efendi”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 38. İstanbul: TDV Yay. 415-417.
- İnce, Adnan (hızl.) (2005). *Tezkiretüş-Şu'arâ Sâlim Efendi*. Ankara: AKM Yay.
- Koçoğlu, Turgut (2004). *Şefiknâme, Şefiknâme Şerhi ve Edhem ü Hüma Mecmuası*. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koçoğlu, Turgut (2007). “Muhammed el-Hâc Muslî'nin Şefiknâme Şerhi”. *Turkish Studies*. C. II/4. 549-554.
- Özen, İsmail (hızl.) (1975). *Bursalı Mehmet Tahir Osmanlı Müellifleri*. C. III. İstanbul: Meral Yay.
- Selçuk, Bahir; Akgül, Mesut (2015). “Şefik Mehmed'in Gazelleri”. *International Journal of Language Academy*. Volume 3/2. Summer. 1-13.
- Selçuk, Bahir. “Şefik, Mehmed” maddesi. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1985> (E.T. 24.03.2015)